

Morozova Iryna. To Speak and to Be Heard: Syntactic Principles of Speech Communication Efficiency. The given article continues a series of works dedicated to disclosing verbal means employed in the process of speech interaction for the purpose of making modern English communication efficient. Having paid tribute to the investigations of the English dialogue already made by the well-known linguists, the author assumes that up to the present, the hidden mechanisms of ensuring a positive result of the conversation have not been found yet. Since choosing proper humanitarian techniques is a decisive item for granting efficiency to a certain speech interaction, the present research focuses on establishing those on the level of syntax.

The material for analysis consisted of 500 thematic cycles, selected consecutively from modern English literary dialogue, which were studied from the point of view of their positive or negative communicative results. The obtained data were later on verified by an experimental inquiry of 100 native British informants. The author believes that different sentence surface structures used in the initial and reactionary remarks by the interlocutor in thematic cycles will in many a case prophesise the final result of the conversation. The carried-out investigation and the experiment, which proved its validity, have both elicited a direct connection between the listener's "taking" a message and general conversation results. In the paper, the author demonstrates possible ways of enhancing the efficiency of speech communication on the level of syntax. The latter reflects the speaker's mental processes and is regarded as having a good potential as a humanitarian technique of optimising speech communication on the whole.

Key words: communication efficiency, a sentence, surface structure, speech impact, thematic cycle.

Статья поступила в редколлегию
25.03.2016 г.

УДК 811.11'271:395.82

**Лариса Мудрик,
Тетяна Лісінська**

Поздоровлення в англомовному художньому діалозі крізь призму теорії лінгвістичної ввічливості

У статті розглянуто особливості поздоровних висловлень із позицій теорії лінгвістичної ввічливості. Висвітлено категорію ввічливості як низку стратегій або мовленнєвих моделей, які встановлюються комунікантами як соціально зумовлені поведінкові норми. Розкрито зміст таких понять у теорії ввічливості, як «обличчя», «позитивне» та «негативне обличчя», проаналізовано поздоровні висловлення в системі стратегій позитивної й негативної ввічливості. Доведено, що в мовленнєвій поведінці носіїв англійської мови поздоровлення використовується як стратегія позитивної та негативної ввічливості. Серед стратегій позитивної ввічливості найуживанішими в ситуації поздоровлення є такі стратегії: прояв уваги до слухача, його інтересів, бажань, потреб, перебільшення, комунікативні подарунки, комунікативний оптимізм, гармонізація та солідаризація. Звертається особлива увага на те, що перебільшення, яке проявляється в частому вживанні експресивних емотивно оцінних одиниць, є однією з характерних рис англійської комунікативної поведінки в ситуації поздоровлення. Установлено, що для поздоровної комунікативної ситуації значущими є такі стратегії негативної ввічливості, як зведення до мінімуму загрози негативному «обличчю» адресата та вияв поваги.

Ключові слова: поздоровне висловлення, категорія ввічливості, позитивне обличчя, негативне обличчя, стратегії позитивної та негативної ввічливості.

Постановка наукової проблеми та її значення. Лінгвістична наука кінця ХХ–початку ХХІ ст. характеризується підвищеним інтересом науковців до проблем комунікації. Усе частіше вчені зосереджують увагу на проблемах мовної комунікації, принципах моделювання комунікативного акту, функціонуванні мови в різноманітних сферах суспільної діяльності й, зокрема, на категоріях міждисциплінарного характеру, які є умовою успішного комунікативного акту. До таких категорій належить і категорія ввічливості.

Увічливість часто розглядають як особливу стратегію мовленнєвої поведінки, орієнтовану на досягнення позитивного комунікативного ефекту, адже саме їй належить важлива роль у забезпеченні й організації гармонійного спілкування.

© Мудрик Л., Лісінська Т., 2016

Аналіз досліджень цієї проблеми. Увічливість як предмет наукового дослідження традиційно пов'язують із культурою мовлення та мовленнєвим етикетом (В. Є. Гольдін, Н. І. Формановська й ін.), яким приділяють значну увагу. Останнім часом з'явилася велика кількість робіт, щодо питань увічливості та різних аспектів її вивчення як зарубіжними (Г. Каспер, Р. Уотс, Б. Фрезер, Дж. Хаус й ін.), так і вітчизняними вченими (С. К. Богдан, В. Н. Литовченко, О. С. Мельничук, О. Ю. Малая та ін.). Не втрачають своєї значущості дослідження провідних лінгвістів з особливостей реалізації принципу увічливості в мовленні (П. Браун, С. Левінсон, Р. Лакофф, Г. П. Грайс, Дж. Ліч).

Поняття увічливості метапрагматичне й визначається в сучасній лінгвістичній парадигмі як невід'ємний компонент таких конвенціональних мовленнєвих актів, як привітання, подяка, поздоровлення, комплімент та ін. [5]. Дж. Ліч називає такі мовленнєві акти увічливими за своєю природою [6, с. 106], оскільки з їх допомогою мовець виявляє свою увагу до співрозмовника, інформує про те, що його поважають, люблять, цінують.

Отже, поздоровні висловлення становлять важливу частку в концепті увічливості кожної нації. Тому, на нашу думку, дослідження висловлень поздоровлення, що функціонують у комунікативній ситуації співпраці, буде доцільним саме крізь призму лінгвістичної категорії увічливості.

Актуальність дослідження визначено потребою системного аналізу застосування комунікативних стратегій увічливості з позицій досягнення ефективності в спілкуванні.

Мета статті – аналіз поздоровних висловлень у світлі теорії лінгвістичної увічливості. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) розкрити сутність поняття «обличчя» й розглянути два аспекти «обличчя» – позитивний і негативний; 2) проаналізувати висловлення поздоровлення в системі стратегій позитивної та негативної увічливості.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У нашому дослідженні увічливість розглядається як національно-специфічна комунікативна категорія, змістом якої є система ритуалізованих стратегій комунікативної поведінки (вербальної й невербальної), спрямованих на гармонійне, безконфліктне спілкування.

Для комунікативної ситуації, у якій реалізується поздоровлення, значущими є принципи увічливості та кооперації, сформульовані Дж. Лічем [6] та Г. П. Грайсом [4], а також концепція увічливості як збереження «обличчя» П. Браун і С. Левінсона [3].

Принцип увічливості, за теорією Дж. Ліча, розкривається в шести максимах: тактовності, великодушності, схвалення, скромності, згоди й симпатії, котрі створюють прийнятну атмосферу спілкування, нормальний фон для реалізації комунікативних стратегій [6, с. 67]. Як свідчить фактичний матеріал, поздоровні висловлення функціонують при дотриманні трьох із наведених максим: тактовності, схвалення та симпатії, суть яких полягає в максимальному «піднятті» образу співрозмовника:

(1) «*Nevil and I have decided to get married.*» *Laura gave a delighted squeal and flew at her sister. «Oh, congratulations! I know you're both going to be happy together. You're just made for one another»* *Laura kissed Maggie on the cheek and hugged her. Then she did the same to Nevil*» [8, с. 74].

Вищенаведений діалогічний фрагмент ілюструє застосування максим схвалення, симпатії й тактовності. Мовець, схвалюючи рішення адресата про одруження, відчуває й висловлює стосовно нього почуття симпатії, прихильності, дружби та виражає свій загальний піднесений емоційний стан, що підтверджується поєднанням проксемічного невербального компонента (*flew at her sister*) з такесичним (*kissed Maggie on the cheek and hugged her*) та просодичним (*gave a delighted squeal*).

Відомий принцип кооперації Г. П. Грайса охоплює чотири максими: кількості (інформативності), якості (істинності), релевантності (доречності) і манери (способу) викладу інформації, які визначають внесок учасників комунікативного акту в мовленнєву ситуацію [4, с. 47]. Особливе значення для поздоровлення має дотримання максими якості (істинності) інформації, оскільки її порушення призводить до проблеми ідентифікації мовленнєвого акту:

(2) «*You can dine with me tonight, Dorian, can't you?*» *He shook his head. «Tonight she is Imogen,» he answered, «and tomorrow night she will be Juliet» «When is she Sibyl Vane?» «Never.» «I congratulate you»* [19, с. 143].

У наведеному фрагменті поздоровлення має іронічний ефект. Тут порушується максима істинності Г. П. Грайса й уключається в дію максима іронії Дж. Ліча.

Основне поняття лінгвістичної теорії увічливості – це поняття «обличчя», що розглядається як своєрідний соціальний імідж, у збереженні якого зацікавлений кожен член суспільства [3, с. 61]. П. Браун і С. Левінсон розрізняють «негативне обличчя» й «позитивне обличчя» [3, с. 61]. Під негативним обличчям вони розуміють бажання кожної дорослої людини мати свободу дій, недопустимість утручання

з боку інших [3, с. 129], тобто «бажання бути незалежним»; під позитивним – «бажання бути бажаним» іншими [3, с. 62].

У процесі спілкування співрозмовники зацікавлені в підтриманні й збереженні як свого обличчя, так і обличчя партнера по комунікації. Із цією метою вони використовують, відповідно, стратегії позитивної ввічливості, спрямовані на зменшення загрози позитивному «обличчю» адресата, та стратегії негативної ввічливості, спрямовані на зменшення загрози негативному «обличчю» адресата.

Погляд на ввічливість як на систему стратегій є найбільш значущим у теорії П. Браун та С. Левінсона, які виділяють позитивну й негативну форми ввічливості [3]. Позитивна ввічливість спрямована на солідарність, зближення, тобто на скорочення соціальної дистанції між комунікантами, у той час як негативна ввічливість підкреслює наявність дистанції між співрозмовниками.

Демонстрація солідарності й збереження дистанції, за твердженням авторів, становлять суть увічливої поведінки, тобто бути ввічливим можна в тому випадку, якщо ти демонструєш співрозмовнику свою солідарність і в той же час зберігаєш певну дистанцію, виражаючи таким чином свою повагу до нього.

Позитивна й негативна ввічливість розкриває основний механізм міжособистісної взаємодії, заснований на протилежних діях, що здійснюються комунікантами в процесі спілкування (зближенні й віддаленні).

Існує багато способів, як мовленнєвими засобами скоротити дистанцію між партнерами по комунікації. П. Браун та С. Левінсон називають п'ятнадцять таких стратегій [3, с. 101–128].

Інші дослідники, як наприклад Рон і Сюзана Сколон, виділяють десять стратегій, спрямованих на зближення співрозмовників, називаючи їх стратегіями залучення [7, с. 50].

На думку В. І. Карасика, стратегії позитивної ввічливості полягають у вираженні солідарності мовця зі слухачем та виражаються в п'ятнадцяти лініях поведінки [1, с. 77].

Узагальнюючи ці стратегії, розглянемо найважливіші з них, які притаманні ситуації поздоровлення. Як засвідчує наш фактичний матеріал, такі стратегії позитивної ввічливості, як увага до слухача, перебільшення, комунікативні подарунки, комунікативний оптимізм, гармонізація та солідаризація, можуть бути реалізовані англійськими комунікантами за допомогою поздоровних висловлень.

В англійському спілкуванні поздоровлення є засобом реалізації важливої комунікативної стратегії – засобом прояву уваги до адресата та його емоційної підтримки. Англійці часто супроводжують конвенціональні формули поздоровлення побажанням, що є знаком уваги до інтересів та потреб адресата:

(3) «*Kyle, you have all the qualities we are looking for in a good athlete. Again, congratulations and good luck in your future career at Southwestern College*» [16, с. 83].

(4) «*Congratulations to both of you,*» the man said. «*We both wish you much happiness.*» «*Honey, that is one of the cutest things I've ever seen,*» his wife added.» [17, с. 179].

Прагматична функція таких побажань – зробити приємне адресату, продемонструвати люб'язність до нього.

У ситуації поздоровлення, мовець також позитивно оцінює вміння й здібності адресата, схвалює його дії та вчинки і з цією метою часто вдається до перебільшення, що є маркером позитивної ввічливості:

(5) «*Congratulations. I knew you could... I can't believe it! Fantastic! Nothing can stop you now. Tremendous! Good thinking. Keep on trying. I like that. You're right on... That's good. Stunning! You're doing beautifully. You outdid yourself. Absolutely wonderful! Superb! It is fun just being with you.*» [18, с. 89].

(6) «*Berenger: I congratulate you most warmly, it's a marvel, really quite marvellous, you're a marvellous architect!... Architect: Oh... you're very kind... Berenge: No, no. I want to congratulate you. It's absolutely incredible, you've achieved the incredible!*» [15, с. 10].

У цих діалогічних фрагментах мовець бажає зробити приємність своєму співрозмовнику й дає завищену оцінку його інтелектуальним якостям (приклад 5) та професійній майстерності (приклад 6).

У вищенаведених прикладах перебільшення або використання стратегії завищеної оцінки проявляється у вживанні прикметників і прислівників із позитивною емотивною оцінкою (*fantastic, tremendous, stunning, superb, marvellous, good, warmly, beautifully*), інтенсифікаторів, що посилюють семантику прикметників (*absolutely, really, quite*), лексичних гіпербол (*absolutely wonderful, absolutely incredible*), повторів (*marvellous...marvellous; incredible...incredible*). Поєднанням лексичних та синтаксичних засобів (лексичних гіпербол, повторів) досягається висока експресивність і гіперболізованість висловлень.

У таких випадках, як зазначає Т. В. Ларіна, семантика суперлативних прикметників далеко не завжди відповідає їхньому прагматичному значенню і їх не варто розуміти буквально [2, с. 260].

У наведених прикладах оцінні репліки *You're doing beautifully; Absolutely wonderful! Superb! It's absolutely incredible* використовуються мовцем для емоційної підтримки співрозмовника. Уживаючи гіперболізовані репліки, мовець не стільки виражає своє захоплення співрозмовником, скільки дарує йому своєрідний комунікативний подарунок: виявляє увагу, інтерес до нього, підкреслює його значимість. Така гіперболізована оцінність, як стверджує Т. В. Ларіна, є характерною рисою англійської комунікативної поведінки [2, с. 266]. Основна функція подібної гіперболізації – задовольнити «позитивне обличчя» партнера по комунікації [3, с. 101].

За нашими спостереженнями стратегія комунікативного оптимізму також реалізується англомовами комунікантами в ситуації поздоровлення. Адже в англійській культурі цінується оптимізм у спілкуванні, що пов'язано з «позитивним мисленням», яке притаманне представникам англосаксонської культури.

У наведених нижче діалогічних фрагментах висловлення *That's absolutely marvelous! I'm ecstatic! I wish you every happiness. He is a far finer figure than I am – as fine a man as you are a woman! You'll make a well-matched pair* виконують функцію емоційної підтримки співрозмовника. У них проявляються комунікативний оптимізм – демонстрація позитивного ставлення до адресата, схвалення його дій і вчинків, вираження сподівань на краще майбутнє:

(7) «*Harry, that's absolutely marvelous!*» she cried. «*I'm ecstatic!*» «*You and Ellis...*» «*Congratulations, darling!*» But Harry just sat there, frowning ... «*It's only a few hours' flying time; we don't even have to give up our suite*» [13, с. 123].

(8) «*...Hector turned his head to the bride. «Elizabeth, I wish you every happiness that my uncle here can bring you. He is a far finer figure than I am – as fine a man as you are a woman! You'll make a well-matched pair*» [14, с. 85].

У наступних двох прикладах поєднуються відразу декілька стратегій позитивної ввічливості: стратегія солідаризації та гармонізації:

(9) «*Sweetheart!*» he said, *hugging her silk-clad body, butterflying her just-rouged cheek. «Best of luck! And happy birthday to you! Here's your prezzie*» [10, с. 43].

(10) «*Hello, Jennie, baby!*» «*Why, Linda! However did you get here?*» «*I ran into Bart and he told me. Congratulations. You've got a wonderful guy there.*» She bent and kissed Jan warmly» [12, с. 272].

У цих фрагментах мовець демонструє свою близькість, спільність, однотайність з адресатом і з цією метою використовує маркери внутрішньогрупової ідентичності: звертання (*sweetheart, baby*), зменшене ім'я (*Jennie*), розмовну лексику (*prezzie, guy*) і тим самим підкреслює свою належність до однієї з адресатом групи, відкидаючи будь-яку дистанцію між ними.

Конвенціональні формули поздоровлення *Happy birthday to you! Congratulations* (приклади 9, 10) супроводжуються такими такесичними невербальними засобами, як дотик (*butterflying her just-rouged cheek*), обійми (*hugging her silk-clad body*), поцілунок (*kissed warmly*), які вказують на доброзичливе ставлення мовця до співрозмовника й солідарність із ним. Проксемічний невербальний компонент (*she bent*) зменшує комунікативну відстань між співрозмовниками та сигналізує про близькі стосунки між ними (приклад 10).

Поздоровляючи, мовець прагне показати, що він розділяє приємні для адресата події, його думки та почуття. Отже, поздоровлення відіграє важливу роль у забезпеченні гармонійного спілкування, сприяє налагодженню доброзичливих стосунків між комунікантами.

Якщо позитивна ввічливість (або ввічливість зближення) пов'язана з демонстрацією єдності та солідарності мовця зі слухачем, то негативна ввічливість (або ввічливість дистанціювання) – це основа етикетно-шанобливої поведінки. Вона являє собою низку конвенціональних стратегій, спрямованих на демонстрацію поваги до особистої автономії й незалежності комунікативного партнера.

Невтручання в особистісну сферу співрозмовника, повага до його незалежності й певна віддаленість комунікантів один від одного вважаються найбільш характерними ознаками англійської мовленнєвої культури.

Для комунікативної ситуації поздоровлення властиві такі стратегії негативної ввічливості, як зведення до мінімуму загрози, що зменшує можливість «вторгнення на територію» співрозмовника, та вияв поваги, що передбачає виділення особи адресата і його здібностей:

(11) «*There was a silence. Andrew raised his eyes prepared for kindly satire. Abbey was looking at him with a queer expression on his ruddy face.*»

«Doctor Manson», he said at length, «you are the first candidate in this examination hall, who had ever told me something original, something true, and something which I did not know. I congratulate you. Andrew turned scarlet again» [11, с. 210–211].

(12) «And after your **terrific** performance in Stevie's movie, Veronica, I think you're a shoo-in for the part of Cleopatra. You **really** nailed the role of the wicked stepmother – what a **convincing** performance! I think you show **a lot of** talent and some **real** potential as an actress. **Congratulations** – and I hope I'll see you at tryouts next week».

Veronica's jaw dropped. So did Stevie's. She couldn't believe it» [9, с. 84].

У вищенаведених прикладах мовець, високо оцінюючи інтелектуальні здібності (приклад 11) та акторську майстерність адресата (приклад 12), підкреслює його індивідуальність і самодостатність та тим самим виражає свою повагу до нього й підтримує його бажання бути незалежним. У цих діалогічних фрагментах стратегія поваги реалізується за допомогою різноманітних лексичних і синтаксичних засобів: прикметників із позитивною емотивною оцінкою: **real, terrific, convincing**, емотивно підсилювальних прислівників: **really, a lot of** та паралельних конструкцій, що ґрунтуються на градації: **told me something original, something true, and something which I did not know**.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що прагматична результативність поздоровлення значною мірою залежить від умілого дотримання принципів ввічливості й кооперації. У мовленнєвій поведінці носіїв англійської мови поздоровлення використовується як стратегія позитивної та негативної ввічливості. Стратегії позитивної ввічливості в ситуації поздоровлення спрямовані на задоволення потреб позитивного «обличчя» адресата й проявляються у виявленні уваги до нього, у демонстрації доброзичливості, симпатії та солідарності. Використовуючи поздоровлення як стратегію негативної ввічливості, англомовні комуніканти демонструють делікатне ставлення до автономії співрозмовника, виявляють своє небажання втручатися в його особистісну сферу й діяти всупереч культурній традиції поваги особистості.

Перспективним уважасмо вивчення національно-культурних особливостей комунікативної поведінки носіїв англійської та української мов у ситуації висловлення поздоровлення в порівняльному аспекті. Дослідження впливу гендерного чинника на мовленнєву поведінку мовців у поздоровній комунікативній ситуації також стане матеріалом наших подальших наукових розвідок.

Джерела та література

1. Карасик В. И. Язык социального статуса / В. И. Карасик. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2002. – 333 с.
2. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации: сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т. В. Ларина. – М. : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 512 с.
3. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Use / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 345 p.
4. Grice G. P. Logic and Conversation / G. P. Grice // In Syntax and Semantics. – Vol. 3 : Speech Acts Ed. by P. Cole and J. L. Morgan. – New York : Academic Press, 1975. – P. 41–58.
5. Hymes D. Sociolinguistics and the Ethnography of Speaking / D. Hymes, E. Ardener (ed.) // Social Anthropology and Language. – L. : Tavistock Publications, 1971. – P. 47–95.
6. Leech G. N. Principles of Pragmatics / G. N. Leech. – London ; New York : Longman, 1983. – 250 p.
7. Scollon R. Intercultural Communication: A Discourse Approach / R. Scollon, S. Scollon. – Second Edition. – Oxford : Blackwell Publishers Ltd., 2001. – 316 p.
8. Blair E. Maggie Jordan / E. Blair. – L. : Bantam (Corgi), 1990. – 194 p.
9. Bryant B. Saddle Club 64: Horse Capades / B. Bryant – U K : Random House, 2014. – 160 p.
10. Cooper F. Jay Loves Lucy / F. Cooper. – L. : Serpent's Tail, 1991. – 154 p.
11. Cronin A. J. The Citadel / A. J. Cronin. – Moscow : Higher School Publishing House, 1964. – 486 p.
12. Cusack D. Say No To Death / D. Cusack. – K. : Dnipro Publishers, 1976. – 381 p.
13. Freeman C. The Last Princess: A Novel / C. Freeman. – New York : Open Road Media, 2013. – 382 p.
14. Hendry F. Quest for a Babe / F. Hendry. – Edinburgh : Canongate Pub. Ltd, 1990. – 141 p.
15. Ionesco E. The Killer. Improvisation; or The Shepherd's Chameleon. Maid to Marry / E. Ionesco . – USA : J. Calder, 1960. – 253 p.
16. Jackson R. Family Love, Happiness to Heartache / R. Jackson. – USA : Universe Books, 2009. – 292 p.
17. Sheehan M. One Fine Season / M. Sheehan. – USA : Author House, 2008. – 236 p.
18. Schreur J. Fathers and Sons / Schreur J. – USA : Victor Books, 1995. – 201 p.
19. Wilde O. The Picture of Dorian Gray / O. Wilde // Selections from Oscar Wilde. – Vol. 1. – Moscow : Progress Publishers, 1979. – P. 77–347.

Мудрик Лариса, Лисинская Татьяна. Поздравление в английском художественном диалоге сквозь призму теории лингвистической вежливости. В статье рассматриваются особенности поздравительных высказываний с позиций теории лингвистической вежливости. Освещается категория вежливости как набор стратегий или речевых моделей, которые устанавливаются коммуникантами как социально обусловленные поведенческие нормы. Раскрывается содержание таких понятий в теории вежливости, как «лицо», «положительное» и «отрицательное лицо», анализируются поздравительные высказывания в системе стратегий положительной и отрицательной вежливости. Доказано, что в речевом поведении носителей английского языка поздравление используется как стратегия положительной и отрицательной вежливости. Среди стратегий положительной вежливости наиболее употребительными в ситуации поздравления являются следующие стратегии: проявление внимания к адресату, его интересам, желаниям, потребностям, преувеличение интереса, одобрения, симпатии к собеседнику, коммуникативные подарки, коммуникативный оптимизм, гармонизация и солидаризация. Особое внимание обращается на то, что преувеличение, которое проявляется в частом употреблении экспрессивных эмотивно оценочных единиц, является одной из характерных черт английского коммуникативного поведения в ситуации поздравления. Установлено, что для поздравительной коммуникативной ситуации наиболее значимыми являются такие стратегии отрицательной вежливости, как минимизация угрозы отрицательному «лицу» адресата и проявление уважения.

Ключевые слова: поздравительное высказывание, категория вежливости положительное лицо, отрицательное лицо, стратегии положительной и отрицательной вежливости.

Mudryk Larysa, Lisinska Tetiana. Congratulation in the English Literary Dialogue in the Light of Linguistic Politeness Theory. The article focuses on the study of peculiarities of congratulatory utterances from the point of view of linguistic politeness theory. It highlights the category of politeness as a set of strategies or speech patterns that are established by communicators as socially conditioned behavioral norms. The essence of such concepts as «face», «positive» and «negative face» is revealed, congratulatory utterances in the system of positive and negative politeness strategies are analyzed. It has been proved that in the speech behaviour of English speakers congratulatory utterances are used as strategies of both positive and negative politeness. Among positive politeness strategies the following strategies are most frequently used in the congratulatory situation: attention to the hearer, his interests, wants and needs, exaggeration of interest, approval and sympathy to the hearer, communicative gifts, communicative optimism, harmonization and solidarity. Special attention has been paid to the fact that exaggeration, which manifests itself in frequent use of expressive positive-evaluative units, is one of the characteristic features of English communicative behaviour in the congratulatory situation. It has been ascertained that for the congratulatory situation the most important are such strategies of negative politeness as minimization of the imposition to the negative «face» of the addressee and manifestation of respect.

Key words: congratulatory utterance, category of politeness, positive face, negative face, strategies of positive and negative politeness.

Стаття надійшла до редколегії
24.03.2016 р.

УДК:811.111'42:398.91:821.111-92

Олена Овсянко

Модифікації англомовних прислів'їв на просторах публіцистичного дискурсу

У статті досліджено природу англомовних прислів'їв як комунікативних одиниць вищого гатунку (об'єкт дослідження). Розглянуто значну кількість англомовних прислів'їв, вилучених із публіцистичного дискурсу, що дало змогу верифікувати частотність їх структурно-семантичних модифікацій (предмет дослідження). Тексти англомовного публіцистичного дискурсу визначаються креативністю, прецедентністю, мовною грою. Типовими показниками прагматичної спрямованості публіцистичних текстів є корпус лексики, серед яких вирізняються прислів'я. У роботі сфокусовано увагу на модифікації й типології досліджуваних прислів'їв, розглянуто типи модифікацій, а саме: трансформації на розширення та компресію змісту прислів'я, їхні структурні зміни, семантичні (сміслові) девіації. Основним механізмом модифікацій є порівняння, результати якого проявляються в похідних модифікаціях в атрибутах їхньої синонімії, антонімії предметного та резонансного повтору. Проведений аналіз свідчить, що прислів'я являють собою відкриту систему, оскільки процес вилучення «застарілих» елементів та доповнення її новими утвореннями відбувається безперервно. У роботі окреслено перспективи розроблення лінгвосинергетичних моделей модифікацій прислів'їв на просторах англомовного художнього й публіцистичного дискурсів.

Ключові слова: англомовні прислів'я, публіцистичний дискурс, модифікації прислів'їв, мовленнєва реалізація, структурні та семантичні зміни, кількісні показники.